

PIOTR WIŚNIEWSKI

RADIOFONIA I TELEWIZJA
JAKO NARZĘDZIA
SŁUŻĄCE REALIZACJI MISJI KOŚCIOŁÓW
I INNYCH ZWIĄZKÓW WYZNANIOWYCH
(Z WYŁĄCZENIEM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO).
GWARANCJE PRAWNE I ICH REALIZACJA W POLSCE
PO ROKU 1989

1. WPROWADZENIE

Kościół i inne związki wyznaniowe pełnią w świecie współczesnym swoją misję w warunkach pluralizmu religijnego, kulturowego i politycznego. W warunkach tych zadaniem państwa jest budowanie dobra wspólnego, czyli takiego ładu społecznego i porządku prawnego, w którym zagwarantowane i realizowane są prawa i wolności należne każdemu, w tym różnym grupom społecznym, również Kościołom i innym związkom wyznaniowym w pełnieniu właściwej im misji¹.

Zagwarantowanie i – co równie ważne, a może nawet ważniejsze – przestrzeganie wolności religii przynosi wiele wymiernych korzyści społeczeństwu, państwu i całej rodzinie ludzkiej. Poszczególnym ludziom przynosi pogodę ducha, społeczeństwu zapewnia pokój, stanowi ważny czynnik wzmacniający spójność moralną społeczeństwa i przyczynia się do wzrostu dobra

Dr PIOTR WIŚNIEWSKI – Katedra Prawa Konstytucyjnego Wydziału Zamiejscowego Nauk Prawnych i Ekonomicznych KUL w Tomaszowie Lubelskim; adres do korespondencji: e-mail: spytek@kul.pl

¹ Por. J. K r u k o w s k i, *Problematyka relacji między Kościołem i państwem na Soborze Watykańskim II*, „Życie i Myśl” 12 (1980), s. 46.

wspólnego, buduje klimat zaufania i współdziałania między poszczególnymi narodami².

Przeróżne zrzeszenia, w tym te, dla których spoiwem łączącym członków jest wyznawana religia, dla realizacji swej misji w świecie potrzebują odpowiednich środków, w tym tych najnowocześniejszych. Nie do wszystkich z nich dostęp jest wolny. Wśród tych, do których dostęp jest regulowany, znajdują się radiofonia i telewizja. Regulatorem są państwa³. Władza państwowa dysponuje bowiem środkami, w tym przymusem, niezbędnymi do zabezpieczenia i urzeczywistnienia posłuszeństwa wobec prawa wszystkich potencjalnie zainteresowanych podmiotów⁴. W ramach regulacji dostępu, państwa mogą faktycznie zapewnić, utrudniać lub wręcz uniemożliwić dostęp niektórym podmiotom do radiofonii i telewizji. Stanowisko konkretnego państwa zależy od panującego w nim reżimu politycznego⁵. Celują w tym zwłaszcza systemy totalitarne. Niestety także w systemach demokratycznych określa się często *strefy wpływu* grup politycznych ze szkodą dla prawdy. Niekiedy dochodzi nawet do tego, że media natarczywie narzucają mody i opinie, tak że można mówić o *dyktaturze mediów*⁶. Okazuje się, że demokratyczny system sprawowania władzy, deklaracje neutralności światopoglądowej państwa czy też jego świeckości nie stanowią wystarczającego zabezpieczenia przed nieuprawnionym wkraczaniem w obszar wolności religii. Wymaga to pewnych gwarancji ustanowionych w ten sposób, aby zachowana została równowaga pomiędzy świeckością państwa a wolnością religii zwłaszcza w obszarze swobodnego uzewnętrzniania swoich przekonań⁷.

Według stanu na dzień 12 czerwca 2010 r. w rejestrze prowadzonym przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji znajdowało się: 15 Koś-

² J. R a t z i n g e r, *Prawda. Wartości. Władza*, Kraków: Wydawnictwo Znak 1999, s. 153-154.

³ J. K r u k o w s k i, *Zasady dostępu Kościoła do środków społecznego przekazu w prawie polskim*, [w:] *Kultura i prawo*, t. 2: *Materiały II Międzynarodowej Konferencji na temat Wolność mediów, Lublin, 18-19 maja 2000*, red. J. Krukowski, O. Theisen, Lublin 2002, s. 133.

⁴ Por. M. G r a n a t, *Granice wolności religijnej w społeczeństwie pluralistycznym*, [w:] *Kultura i prawo*, t. 3: *Materiały III Międzynarodowej Konferencji na temat Religia i wolność religijna w Unii Europejskiej. Warszawa, 2-4 września 2002 roku*, red. J. Krukowski, O. Theisen, Warszawa 2002, s. 174.

⁵ K r u k o w s k i, *Zasady dostępu Kościoła*, s. 133.

⁶ *II Polski Synod Plenarny (1991-1999)*, Poznań 2001, s. 107, nr 22.

⁷ M. S a f j a n, *Wolność religijna w konstytucjach państw europejskich*, [w:] *Kultura i prawo*, t. 3, s. 44.

ściołów i innych związków wyznaniowych działających na podstawie odrębnych ustaw⁸ oraz 155 Kościołów i innych związków wyznaniowych⁹ wpisanych do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych¹⁰ – łącznie 170 kościołów i innych związków wyznaniowych¹¹.

Zagadnienie gwarancji posługiwania się przez Kościół katolicki radiofonią i telewizją w realizacji jego zadania nauczycielskiego w Polsce po roku 1989 zostało omówione w innym miejscu¹². Przedmiotem analiz w tej publikacji będzie więc zagadnienie gwarancji posługiwania się radiofonią i telewizją w realizacji im właściwej misji przez wszystkie pozostałe Kościoły i inne związki wyznaniowe – gwarancji prawnych i ich realizacji w praktyce po roku 1989.

2. GWARANCJE PRAWNE POSIADANIA PRZEZ ZWIĄZKI WYZNANIOWE WŁASNYCH ROZGŁOŚNI RADIOWYCH I STACJI TELEWIZYJNYCH ORAZ EMITOWANIA WŁASNYCH AUDYCJI W RADIOFONII I TELEWIZJI PUBLICZNEJ

Konstytucja RP z 1997 r.¹³ wśród zasad ustroju RP umieszcza następującą gwarancję: „Rzeczpospolita Polska [...] zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela” (art. 5). Oznacza to, że zapewnienie wolności i praw człowieka stanowi dla organów państwa zasadniczy kierunek i cel ich działania¹⁴.

Wśród praw i wolności człowieka uznanych i chronionych przez Konstytucję RP z 1997 r. znajdują się: wolność sumienia i religii (art. 53 ust. 1) oraz

⁸ http://www.mswia.gov.pl/portal/pl/92/222/Wykaz_kosciolow_i_zwiazkow_wyznaniowych_dzialajacych_na_podstawie_odrebnych_ust.html (12.06.2010).

⁹ Ostatni wpis z datą: 09.10.2009; <http://www.mswia.gov.pl/index.php?dzial=92&id=223> (2010.06.12.16.19).

¹⁰ http://www.mswia.gov.pl/portal/pl/92/223/Koscioly_i_zwiazki_wyznaniowe_wpisane_do_rejestru_kosciolow_i_innych_zwiazkow_wy.html (12.06.2010).

¹¹ <http://www.mswia.gov.pl/index.php?dzial=92&id=223> (2010.06.12.16.19).

¹² P. W i ś n i e w s k i, *Radiofonia i telewizja jako narzędzia służące realizacji zadania nauczycielskiego Kościoła. Gwarancje prawne i ich realizacja w Polsce po roku 1989*, „Roczniki Nauk Prawnych” 20(2010), nr 1, s. 111-130.

¹³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.

¹⁴ W. S k r z y d ł o, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Kraków: Zakamycze 1999, s. 14.

wolność wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji (art. 54 ust. 1)¹⁵.

Wolność religii należy rozpatrywać w dwóch aspektach: indywidualnym i wspólnotowym. Oba te aspekty są ze sobą ściśle powiązane. Bez prawa do wolności religii w aspekcie indywidualnym nie istniałoby prawo do wolności religii w aspekcie wspólnotowym. Prawo do wolności religii w aspekcie indywidualnym stanowi więc uzasadnienie dla stanowienia zasad relacji instytucjonalnych między państwem a Kościołem¹⁶.

Prawna ochrona wolności religii w społeczeństwie pluralistycznym powinna być zagwarantowana każdemu obywatelowi na zasadzie równości we wszystkich dziedzinach życia (także w korzystaniu ze środków społecznego przekazu). Korzystanie z tych praw może stać się nieskuteczne, gdy organy państwa lub środki masowego przekazu zostaną opanowane wyłącznie przez wyznawców jednej religii lub zwolenników jednej ideologii¹⁷.

Wolność religii w aspekcie instytucjonalnym gwarantuje art. 25 Konstytucji RP z 1997 r.¹⁸ Ustawodawca zapisem tegoż artykułu gwarantuje równouprawnienie kościołów i innych związków wyznaniowych (art. 25 ust. 1)¹⁹.

¹⁵ Tamże, s. 51, 53.

¹⁶ J. K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, Warszawa 2005, s. 53.

¹⁷ J. K r u k o w s k i, *Konkordaty współczesne. Doktryna. Teksty (1964-1994)*, Warszawa 1995, s. 80-81.

¹⁸ S k r z y d ł o, *Konstytucja Rzeczypospolitej*, s. 51.

¹⁹ Zasada równouprawnienia wszystkich wspólnot religijnych wobec państwa stanowi obecnie fundament tzw. demokratycznego państwa świeckiego. Powinna być ona realizowana zgodnie z rozumieniem cnoty sprawiedliwości rozdzielczej sformułowanej już przez Arystotelesa: równo traktować równych – nikt bez podstawy nie ma więcej, niż mu się należy (por. A. K o ś ć, *Podstawy filozofii prawa*, Lublin 1998 s. 35-36). Część osób identyfikuje jednak równość z identycznością (są to postulaty „wyznawców” prymitywnego egalitaryzmu). Przy takim rozumieniu równości podmiot silniejszy musi równać do podmiotu słabszego, czyli jest ściągany w dół. W praktyce musiałoby to oznaczać równość pod każdym względem, pomimo istniejących między podmiotami różnic (nawet gdyby były one ogromne). Jest to rozumowanie sprzeczne z zasadami sprawiedliwości rozdzielczej. Jest także głęboko niesprawiedliwe. Oznaczałoby to, że największy związek religijny miałby tylko tyle uprawnień, ile najmniejszy. Największy byłby uzależniony, a nawet ubezwłasnowolniony przez najmniejszy (absurdalność tego typu rozumowania najłatwiej zauważyć, porównując wielkość związków religijnych w Polsce – największy Kościół katolicki liczący ponad 35 milionów wiernych i najmniejsze, które tworzą trzy osoby). Dla właściwego pojmowania równości podmiotów podstawowe znaczenie ma wybór właściwego kryterium równouprawnienia. Kryterium tym może być wyłącznie cecha, która jest wspólna wszystkim wspólnotom religijnym. Zgodnie z taką interpretacją równości (równouprawnienia) związki religijne mają być traktowane przez prawo identycznie tam, gdzie każdy z nich w identycznym stopniu ma określoną cechę i ze względu na tę cechę. Tam gdzie

Jednocześnie pragnie uregulować wzajemne stosunki na zasadach poszanowania autonomii i wzajemnej niezależności oraz współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego. Regulacje te mają być oparte na umowie międzynarodowej (konkordat) i ustawy z Kościołem katolickim oraz na ustawach uchwalonych na podstawie porozumienia z władzami pozostałych związków wyznaniowych (art. 25 ust. 2-5). Zasadę równości należy interpretować łącznie z zasadą sprawiedliwości rozdzielczej²⁰.

W praktyce tylko niewielka część z działających na terytorium RP związków wyznaniowych ma uregulowany status w drodze ustawy. Zdecydowana większość działa na podstawie wpisu do *rejestrzu Kościołów i innych związków wyznaniowych*, o którym mowa w art. 30 Ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania²¹, prowadzonego przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych (obecnie właściwym ministrem jest minister spraw wewnętrznych i administracji).

Konstytucyjna zasada równouprawnienia kościołów i związków wyznaniowych obowiązuje jako zasada bez względu na formę uregulowania sytuacji prawnej kościołów i związków wyznaniowych. Wykładnię tę potwierdził 30 stycznia 1991 r. Trybunał Konstytucyjny²². Kościół lub związek wyznaniowy, który nie ma uregulowanej sytuacji prawnej w drodze ustawowej, jak to jest w przypadku niektórych z nich, ma więc takie same prawa jak te Kościoły, które mają uregulowaną sytuację na drodze ustawowej.

zachodzą znaczące różnice, każdy ze związków religijnych należy traktować odmiennie, jednak zawsze w sposób odpowiedni do tego zróżnicowania. Zasadę równouprawnienia należy traktować także w aspekcie negatywnym – jako zakaz wszelkich przywilejów – za: J. K r u k o w - s k i, *Konkordat Polski*, s. 58-61; K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 59-60. Za taką interpretacją terminu „równouprawnienie” opowiedział się także TK w orzeczeniu z 11 lutego 1992 r. – Orzeczenie TK z 11.02.1992 r. o sygnaturze akt K 14/91 (OTK z 1992 cz. I, poz. 7, s. 133). Zdaniem Bogusława Banaszaka stanowisko to zachowuje aktualność, pomimo zmiany Konstytucji, ponieważ zapisy Konstytucji RP/97 merytorycznie nie odbiegają od tych użytych w Konstytucji poprzedniej, które były przedmiotem interpretacji TK – por. B. B a n a s z a k, *Prawa człowieka i obywatela w nowej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 1997, nr 5, s. 60; B. B a n a s z a k, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 1999, s. 382.

²⁰ Por. C. B a n a s i ń s k i, R. R i t t l e r, M. K o l a s i ń s k i, *Prawo radiofonii i telewizji w Polsce w świetle standardów europejskich*, Warszawa 2001, s. 17; K r u k o w - s k i, *Zasady dostępu Kościoła*, s. 137-138.

²¹ Ustawa z 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania – tj. Dz. U. z 2000 r. nr 26 poz. 319 z późn. zm.

²² Orzeczenie TK z 30 I 1991 r. o sygnaturze akt K 11/90, OTK 1991 r. s. 27.

Ustawowe gwarancje posiadania własnej radiofonii i telewizji oraz/lub dostępu do publicznej radiofonii i telewizji zawierają następujące ustawy:

1. Ustawa z 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego²³. Wśród postanowień rozdziału 8, zatytułowanego „Kultura oraz środki masowego przekazywania”, znajduje się zapis stanowiący o prawie tego Kościoła do emitowania w państwowych środkach masowego przekazu nabożeństw w niedziele i święta prawosławne oraz własnych programów religijno-moralnych i kulturalnych. Sposób realizacji tych uprawnień powierzył ustawodawca porozumieniu pomiędzy Świętym Soborem Biskupów a jednostkami publicznej radiofonii i telewizji (art. 36)²⁴.

2. Ustawa z 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Rzeczypospolitej Polskiej²⁵. W rozdziale 3 „Działalność publiczna Kościoła” znajduje się zapis o prawie tego Kościoła do emitowania w publicznych środkach masowego przekazu nabożeństw oraz programów religijno-społecznych, religijno-moralnych i kulturalnych. Uregulowanie szczegółów ustawodawca pozostawił porozumieniu między Kościołem a jednostkami publicznego radia i telewizji (art. 11)²⁶.

3. Ustawa z 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej²⁷. Ustawodawca zagwarantował w niej prawo tego Kościoła do emitowania w publicznych środkach masowego przekazu nabożeństw w niedziele i święta ewangelickie oraz własnych programów religijno-moralnych, społecznych i kulturalnych. Realizacja tego uprawnienia ma nastąpić w wyniku porozumienia pomiędzy Kościołem a jednostkami publicznego radia i telewizji (art. 20)²⁸.

4. Ustawa z 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w Rzeczypospolitej Polskiej²⁹. Ustawodawca postanawia w niej, że Kościół ten ma prawo do emitowania w publicznych środkach masowego przekazu nabożeństw oraz własnych programów religijno-moralnych, społecznych i kulturalnych. Kwestie szczegółowe ma rozstrzygnąć

²³ Dz. U. nr 66 poz. 287 z późn. zm.

²⁴ K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 189.

²⁵ Dz. U. nr 73 poz. 324 z późn. zm.

²⁶ K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 189.

²⁷ Dz. U. nr 73 poz. 323 z późn. zm.

²⁸ K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 189.

²⁹ Dz. U. nr 97 poz. 479 z późn. zm.

porozumienie zawarte przez Kościół z jednostkami publicznego radia i telewizji (art. 26)³⁰.

5. Ustawa z 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej³¹. Ustawodawca przyznaje w niej temu Kościołowi prawo emitowania w publicznych środkach masowego przekazu nabożeństw oraz własnych programów religijno-moralnych, społecznych i kulturalnych. Kwestie szczegółowe ma rozstrzygnąć porozumienie zawarte przez Kościół z jednostkami publicznego radia i telewizji (art. 22)³².

6. Ustawa z 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej³³. Ustawodawca gwarantuje Kościołowi prawo emitowania w publicznych środkach masowego przekazu nabożeństw oraz własnych programów religijno-moralnych, społecznych i kulturalnych. Kwestie szczegółowe pozostawia porozumieniu Kościoła z jednostkami publicznego radia i telewizji (art. 23)³⁴.

7. Ustawa z 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej³⁵. Ustawodawca przyznaje temu Kościołowi prawo do posiadania własnych środków społecznego przekazu³⁶ na podstawie odrębnych przepisów. Przyznaje mu także prawo do emitowania nabożeństw oraz własnych programów religijno-moralnych i kulturalnych w publicznym radio i telewizji, a rozstrzygnięcie kwestii szczegółowych pozostawia porozumieniu pomiędzy Kościołem a jednostkami radia i telewizji (art. 25 ust. 2-4)³⁷.

8. Ustawa z 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Chrześcijańskich Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej³⁸. Ustawodawca przyznaje w niej temu Kościołowi prawo do emitowania programów w publicznym radio i telewizji – nabożeństw oraz własnych audycji o charakterze religijno-moralnym i kulturalnym, pozostawiając rozstrzygnięcie kwestii szczegółowych poro-

³⁰ K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 189.

³¹ Dz. U. nr 41 poz. 253 z późn. zm.

³² K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 189.

³³ Dz. U. nr 97 poz. 482 z późn. zm.

³⁴ K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 189.

³⁵ Dz. U. nr 97 poz. 481 z późn. zm.

³⁶ W załączniku do ustawy, zawierającym wykaz osób prawnych tego Kościoła, znajduje się następujący zapis: II. Instytucje i organizacje. [...] *Ośrodek Radiowo-Telewizyjny „Głos Nadziei”*.

³⁷ K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 189.

³⁸ Dz. U. nr 97 poz. 480 z późn. zm.

zumieniu Kościoła z jednostkami radia i telewizji. Ustawodawca przyznaje Kościołowi także prawo do posiadania własnych środków społecznego przekazu na zasadach określonych w Ustawie o radiofonii i telewizji (art. 29)³⁹.

9. Ustawa z 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁰. Ustawodawca przyznał temu Kościołowi prawo do posiadania własnych środków społecznego przekazu⁴¹ na zasadach określonych odrębnymi przepisami prawa oraz prawo do emisji w publicznym radio i telewizji nabożeństw oraz własnych programów religijno-moralnych, społecznych i kulturalnych na zasadach wypracowanych w porozumieniu zawartym przez Kościół z jednostkami radia i telewizji publicznej (art. 25)⁴².

10. Ustawa z 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej⁴³. Ustawodawca przyznaje Związkowi Gmin prawo do emisji w publicznym radio i telewizji, na zasadach określonych w porozumieniu między Związkiem Gmin a jednostkami tegoż radia i telewizji, nabożeństw oraz własnych programów religijno-społecznych, religijno-moralnych i kulturalnych (art. 20).

Ustawa z 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego Mariawitów w Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁴, rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 22 marca 1928 r. o stosunku Państwa do Wschodniego Kościoła Starobrzędowego nie posiadającego hierarchii duchownej⁴⁵, ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁶ oraz ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Karaïmskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁷ nie odnoszą się do kwestii korzystania przez te związki wyznaniowe z radiofonii i telewizji.

³⁹ K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 189.

⁴⁰ Dz. U. nr 41 poz. 254 z późn. zm.

⁴¹ Załącznik do ustawy, zawierający wykaz osób prawnych tego Kościoła, zawiera następujące zapisy: VI. Kościelne studia radiowe i telewizyjne. *Misja Radiowa „Słowo Ewangelii”*. *Centrum Telewizyjne „Charyzma”*.

⁴² K r u k o w s k i, *Polskie prawo wyznaniowe*, s. 189.

⁴³ Dz. U. nr 41 poz. 251 z późn. zm.

⁴⁴ Dz. U. nr 41 poz. 252 z późn. zm.

⁴⁵ Dz. U. nr 38 poz. 363 z późn. zm.

⁴⁶ Dz. U. nr 30 poz. 240 z późn. zm.

⁴⁷ Dz. U. nr 30 poz. 241 z późn. zm.

Związki wyznaniowe, zarówno te, których status został uregulowany w trybie ustawowym, ale ustawy te milczą na temat zasad dostępu tychże związków wyznaniowych do radiofonii i telewizji, jak i te, których status został uregulowany w trybie administracyjnym, mają prawo do posiadania własnych rozgłośni radiowych i/lub stacji telewizyjnych oraz/lub emitowania własnych programów w radiofonii i telewizji publicznej – korzystają bowiem z gwarancji zawartych w Ustawie o gwarancjach wolności sumienia i wyznania⁴⁸. Ustawa ta stanowi, że Kościoły i związki wyznaniowe w wypełnianiu swych funkcji religijnych mogą „korzystać ze środków masowego przekazywania” (art. 19 ust. 2 p. 11) oraz „mają prawo do emitowania w radiu i telewizji programów religijno-moralnych, społecznych i kulturalnych w sposób określony w porozumieniach pomiędzy władzami danego kościoła lub innego związku wyznaniowego a jednostkami publicznej radiofonii i telewizji” (art. 25 ust. 4).

Konstytucja RP z 1997 r. zapewnia każdemu obywatelowi wolność wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Jednocześnie zakazuje cenzury prewencyjnej (uprzedniej) oraz przewiduje możliwość wprowadzenia koncesji na prowadzenie stacji radiowych i telewizyjnych⁴⁹.

3. REALIZACJA GWARANCJI POSIADANIA PRZEZ ZWIĄZKI WYZNANIOWE WŁASNYCH ROZGŁOŚNI RADIOWYCH I STACJI TELEWIZYJNYCH W PRAKTYCE KONCESYJNEJ KRRiT

3.1. PROCEDURA UZYSKANIA KONCESJI

Korzystanie przez Kościoły i związki wyznaniowe z własnej radiofonii i telewizji odbywa się na zasadach określonych w przepisach Ustawy o radiofonii i telewizji⁵⁰. Na mocy tej ustawy prawo do rozpowszechniania niepub-

⁴⁸ Por. K r u k o w s k i, *Kościół i państwo*, s. 188.

⁴⁹ Por. K r u k o w s k i, *Zasady dostępu Kościoła*, s. 139-141; S k r z y d ł o, *Konstytucja Rzeczypospolitej*, s. 53; L. G a r l i c k i, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys Wykładu*, Warszawa 2000, s. 111.

⁵⁰ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji – T.j. Dz. U. z 2004 r. nr 253 poz. 2531.

licznych programów radiowych i telewizyjnych mają podmioty, które uzyskają koncesję na prowadzenie tego rodzaju działalności (art. 2 ust. 1)⁵¹.

Jedynym organem mającym kompetencje rzeczowe, miejscowe oraz instancyjne do podejmowania decyzji w sprawach koncesji jest przewodniczący Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (KRRiT). Akt udzielenia, cofnięcia i odmowy udzielenia koncesji ma charakter decyzji administracyjnej. Wynika to wyraźnie z art. 33 ust. 3 Ustawy o radiofonii i telewizji, który stanowi: „Przewodniczący KRRiT podejmuje decyzję w sprawie koncesji [...]”⁵². Decyzja przewodniczącego KRRiT musi znajdować oparcie i uzasadnienie w uchwale KRRiT. Wykluczone jest wydanie decyzji w sprawie koncesji, która byłaby sprzeczna z poprzedzającą ją uchwałą KRRiT. Oznacza to, że przewodniczący KRRiT, podejmując decyzję w sprawach koncesji, jest całkowicie związany treścią i konkluzją uchwały KRRiT⁵³. Decyzje w sprawach koncesyjnych są ostateczne (art. 33), czyli stronom nie przysługuje odwołanie od nich.

Decyzja przewodniczącego KRRiT może być zaskarżona do sądu administracyjnego z powodu jej niezgodności z prawem⁵⁴. Sądem właściwym I instancji jest Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie – ze względu na siedzibę KRRiT, którą jest Warszawa. Strona niezadowolona z rozstrzygnięcia sprawy może wnieść skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Podstawą skargi kasacyjnej może być zarzut naruszenia prawa materialnego przez błędną interpretację lub niewłaściwe zastosowanie albo naruszenie przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik postępowania⁵⁵.

⁵¹ B a n a s i ń s k i, R i t t l e r, K o l a s i ń s k i, *Prawo radiofonii i telewizji*, s. 43; P. T u l e j a, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 1995, s. 75; C. M i k, *Wolność wypowiedzi w prawie międzynarodowym i w prawie polskim*, [w:] *Szkola praw człowieka. Teksty wykładów*, Warszawa 1996, s. 252.

⁵² J. S o b c z a k, *Radiofonia i telewizja. Komentarz do ustawy*, Kraków: Zakamycze 2001, s. 396-397; A. M a t l a k, *Radiofonia i telewizja*, [w:] *Prawo mediów*, red. J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak, Warszawa 2005, s. 147.

⁵³ Wyrok NSA w Warszawie z 22.09.1994 r. o sygnaturze II SA 695/94, Orzecznictwo NSA 1995, nr 3 poz. 126; Wyrok NSA w Warszawie z 13.06.1996 r. o sygnaturze II SA 283/95, „Wokanda” 1996, nr 11, s. 40. Wyrok NSA w Warszawie z 26.05.1998 r. o sygnaturze II SA 1540/97, „Glosa” 1998, nr 12, s. 28; S o b c z a k, *Radiofonia i telewizja*, s. 399.

⁵⁴ Por. art. 1 § 2 Ustawy z 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych, Dz. U. nr 153 poz. 1269.

⁵⁵ Art. 173 i 174 Ustawy z 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Dz. U. nr 153 poz. 1270.

Ustawa o radiofonii i telewizji stanowi, że: przewodniczący KRRiT, w porozumieniu z Prezesem Urzędu Komunikacji Elektronicznej, ogłasza w „Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej Monitor Polski”, „informacje o możliwościach uzyskania koncesji na rozpowszechnianie programu radiowego lub telewizyjnego oraz ustala termin, nie krótszy niż 45 dni od dnia ogłoszenia, do składania wniosków o udzielenie koncesji” (art. 34 ust. 1). W terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia ogłoszenia w „Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej Monitor Polski” przewodniczący KRRiT zamieszcza, w co najmniej dwóch drukowanych dziennikach o zasięgu ogólnopolskim, informację o tym ogłoszeniu (art. 34 ust. 1b). Przewodniczący KRRiT daje ogłoszenia o możliwości uzyskania koncesji w miarę uzyskiwania wolnych częstotliwości. Koncesja jest udzielana na 10 lat⁵⁶.

3.2. PRZEBIEG PROCESU KONCESYJNEGO W ZAKRESIE RADIOFONII OGÓLNOPLSKIEJ

W dokumentach KRRiT brak jakiegokolwiek wzmianki o staraniach jakiegokolwiek Kościoła lub innego związku wyznaniowego o udzielenie koncesji na nadawania ogólnopolskiego programu radiowego.

3.3. PRZEBIEG PROCESU KONCESYJNEGO W ZAKRESIE RADIOFONII LOKALNEJ

3.3.1. Radiofonia własna Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego

Inicjatywa stworzenia rozgłośni zrodziła się w 1998 r. Starania o przyznanie koncesji, trwające wiele lat, zakończyły się powodzeniem w marcu 2002 r. Dekret o powołaniu do życia Radia Orthodoxy 30 listopada 2001 r. wydał prawosławny biskup białostocki i gdański Jakub. Dyrektorem rozgłośni

⁵⁶ Art. 36 ust. 3 Ustawy o radiofonii i telewizji – w redakcji ustalonej Ustawą z dnia 29.12.2005 r. o przekształceniach i zmianach w podziale zadań i kompetencji organów państwowych właściwych w sprawach łączności, radiofonii i telewizji (Dz. U. nr 267 poz. 2258), która weszła w życie 14.01.2006 r. Weześniej koncesje były udzielane na okres nie krótszy niż trzy lata oraz nie dłuższy niż siedem lat w przypadku radiofonii i 10 lat w przypadku telewizji. Por. S o b c z a k, *Radiofonia i telewizja*, s. 429; J. Z y g a d ł o, *Prawo radiofonii i telewizji*, [w:] *Mass media w systemie komunikacji społecznej w Polsce*, red. A. Kudłaszyk, A. Małkiewicz, R. Karpiński, Wrocław 1995, s. 69.

został ks. Jan Kojło. Emisje próbne radio rozpoczęło 19 grudnia 2001 r., zaś uroczyste otwarcie rozgłośni nastąpiło 15 września 2002 r. Przez blisko dwa lata Radio Orthodoxyia współużytkowało częstotliwość 102,7 MHz gliwickiego Radia CCM, które udostępniło również swój sprzęt i nadajnik. Z czasem prawosławna rozgłośnia zgromadziła własny sprzęt, na którym pracuje od maja 2003 r. Od początku swojego istnienia Radio Orthodoxyia nadaje codziennie dwugodzinny program. W 2003 r. Radio złożyło w KRRiT wniosek o przyznanie maksymalnej mocy (1 kilowat) nadajnika dla rozgłośni nadającej w mieście, co pozwoliłoby na zwiększenie zasięgu do około 70 km. W roku 2004 KRRiT wydała decyzję zwiększającą moc nadajnika Radia Orthodoxyia w Białymstoku⁵⁷. KRRiT wyraziła też zgodę na codzienne nadawanie 4-godzinnych audycji; planowane jest dalsze wydłużenie czasu emisji. Radio Orthodoxyia stawia przed sobą trzy główne cele: katechizację społeczeństwa, pogłębienie wiedzy o prawosławiu i popularyzację wiedzy o regionie. W ramówce radia znajdują się m.in.: informacje, czytania fragmentów Pisma Świętego i komentarze do nich, audycje o problemach patologii społecznych, kulturze, tradycjach⁵⁸. Prowadzone są również retransmisje nabożeństw prawosławnych. Planowane jest emitowanie audycji dla dzieci⁵⁹. Według stanu na dzień 27 lipca 2010 r. audycje nadawane są codziennie w godzinach 16.00-20.00. Radia można także słuchać online przez Internet – klikając w ikonkę na stronie internetowej: <http://www.orthodoxyia.pl>⁶⁰

⁵⁷ KRRiT: „Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności”, Warszawa, marzec 2004 r., p. 4.8, s. 108.

⁵⁸ Szczegółowa ramówka tygodniowa dostępna jest na internetowej stronie Radia: <http://www.orthodoxyia.pl/>. Tytułem przykładu ramówka na niedzielę: 16.00 Powitanie i Hasło dnia; 16.15 Czytanie i wyjaśnianie Pisma Świętego; 16.30 Gość tygodnia; 17.00 Wiadomości; 17.10 Żywoty Świętych; 17.15 Koncert życzeń; 18.00 Hasło dnia; 18.10 Akatyst przed Ikoną MB „Wsiecaryca” celebrowany w mińskiej katedrze Św.App.Piotra i Pawła; 19.00 Wiadomości; 19.15 Wszechnica Kultury Prawosławnej; 19.45 Modlitwy Wieczorne; 20.00 Zakończenie programu (pisownia oryginalna, stan na 27 lipca 2010 r., [za:] <http://www.orthodoxyia.pl/?p=6>).

⁵⁹ J. Charkiewicz, G. Kuprianowicz, *Kościół prawosławny w Polsce a media: 1989-2004*, [w:] *Media wyznaniowe w Polsce 1989-2004*, red. E. Kossewska, J. Adamowski, Warszawa 2004, s. 104; <http://www.orthodoxyia.pl/> (2010.07.27.15.31).

⁶⁰ <http://www.orthodoxyia.pl/> (2010.07.27.16.12).

3.3.2. Rozgłośnia Kościoła Ewangelicko-Reformowanego

Kościół Ewangelicko-Reformowany nie ma własnej rozgłośni radiowej. Słuchacze wyznania ewangelickiego realizują swoje cele religijno-społeczne przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, działającą pod firmą CCM Spółka z o.o. Przydział koncesji dla radia CCM wspierały władze Kościoła Ewangelicko-Reformowanego, podkreślając przydatność tego radia dla pracy Kościoła. Radio CCM zabiega o częstotliwości przede wszystkim na terenach, gdzie istnieją większe skupiska wyznawców Kościoła Ewangelickiego. Obok programów społeczno-religijnych nadaje ono dużą ilość programów muzycznych, cieszących się popularnością w środowiskach ludzi młodych. Zgodnie z pierwszą koncesją (1997), Radio posiadało swoje stacje w Białymstoku, Oświęcimiu i Ustroniu oraz w Białymstoku – jak wspomniano wyżej – dzieliło wykorzystanie przyznanej częstotliwości z Kościołem Prawosławnym⁶¹. 7 października 2004 r. Radio CCM Spółka z o.o. otrzymało drugą koncesję, o numerze 186/P/2004-R, ze stacjami nadawczymi zlokalizowanymi w: Oświęcimiu, Gliwicach, Szyndzielni (Bielsku Białej), Ustroniu (Wiśle) i Cieszynie⁶².

Samo Radio określa się jako radio komercyjne o charakterze regionalnym. Swoje programy kieruje głównie do słuchaczy w wieku 35-55 lat. Kładzie w nim nacisk na informacje lokalne. Wieczorami słuchacze mogą się delectować autorskimi audycjami muzycznymi, a w nocy i w niedziele – również „czymś dla ducha”. Radia można także słuchać w Internecie⁶³. W ramówce Radia, według stanu na dzień 27 lipca 2010 r., znajdują się m.in. następujące pozycje: codziennie o godz. 23.55 *Nowy Testament*⁶⁴, zaś w niedziele dodatkowo o godz. 07.10 i 19.10 *Rozważania biblijne* – prowadzi ks. bp. Zdzisław Tranda oraz o godz. 19.30 *Reportaż Fundacji Głos Ewangelii*⁶⁵. Poniżej jest zaprezentowana mapa zasięgu rozgłośni⁶⁶.

⁶¹ KRRiT: „Informacja o podstawowych problemach radiofonii i telewizji”, Warszawa, marzec 2000 r., rozdz. I, s. 10.

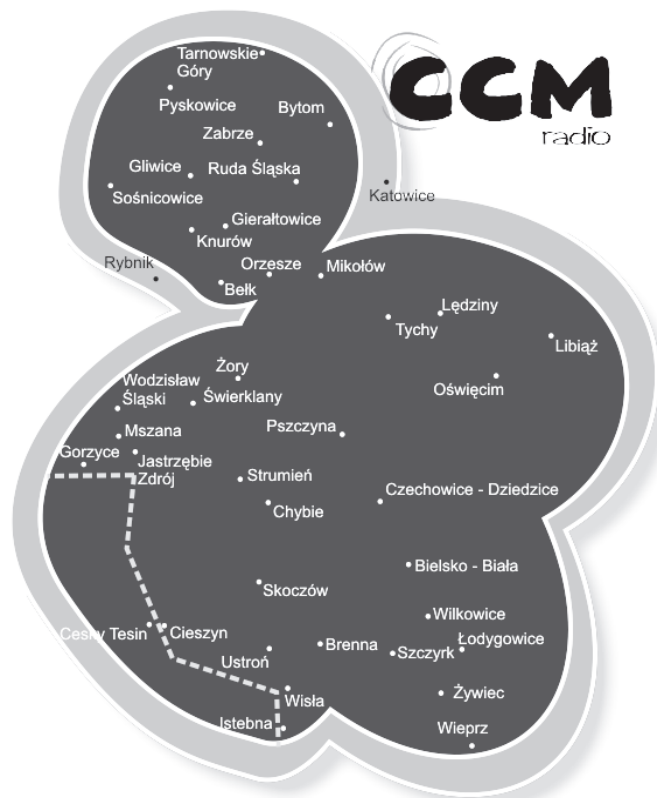
⁶² KRRiT: „Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności”, Warszawa, marzec 2004 r., p. 4.2, s. 103.

⁶³ <http://www.radioccm.pl/onas.php> (2010.07.27.16.54).

⁶⁴ Por. <http://www.radioccm.pl/ramowka.php?a=1&b=0>;
<http://www.radioccm.pl/ramowka.php?a=1&b=1>;<http://www.radioccm.pl/ramowka.php?a=1&b=2>;
<http://www.radioccm.pl/ramowka.php?a=1&b=3>;<http://www.radioccm.pl/ramowka.php?a=1&b=4>;
<http://www.radioccm.pl/ramowka.php?a=1&b=5>;<http://www.radioccm.pl/ramowka.php?a=1&b=6>

⁶⁵ <http://www.radioccm.pl/ramowka.php?a=1&b=0>

⁶⁶ <http://radioccm.pl/grafika/mapa.png>

3.3.3. Rozgłośnie pozostałych związków wyznaniowych

W dokumentach KRRiT brak jakiegokolwiek wzmianki o udzieleniu jakiegokolwiek Kościołowi lub związkowi wyznaniowemu, poza wymienionymi wyżej, koncesji na nadawanie lokalnego programu radiowego. Nieliczne inicjatywy, podejmowane w ciągu minionych lat ze strony środowisk chrześcijańskich (np. przez parafię ewangelicką w Kaliszu), nie doszły do skutku przede wszystkim na skutek braku środków materialnych – podaje KRRiT⁶⁷.

⁶⁷ KRRiT: „Informacja o podstawowych problemach radiofonii i telewizji”, s. 10.

Wśród rozgłośni radiowych nadających swe programy z terytorium RP znajduje się jedna rozgłośnia, która – chociaż nie jest formalnie rozgłośnia wyznaniową – w sposób wyraźny deklaruje swój charakter chrześcijański – jest to Radio Mazury w Ostródzie, prowadzone przez Fundację Pomocy Chrześcijańskiej. Określa ono swój profil jako „chrześcijańska stacja międzywyznaniowa”. W roku 2004 KRRiT podjęła uchwały w sprawie rozszerzenia o nowe stacje kilku koncesji. Dzięki temu nowych odbiorców zyskało także Radio Mazury – nowe nadajniki w Morażu i Olsztynku⁶⁸ (koncesja nr 157/P/2003-R, uchwała o rozszerzeniu o dodatkowe stacje nadawcze z 12 maja 2004 r.⁶⁹).

Radio reklamuje się jako *pierwsza w Polsce, a także w Europie Wschodniej* międzywyznaniowa rozgłośnia radiowa. Profil stacji określa przede wszystkim lokalność. Dlatego większość tematów poruszanych na antenie dotyczy miasta, gminy, powiatu, regionu. Radio funkcjonuje na terenie współegzystowania wielu wyznań: katolików, protestantów, prawosławnych i wielu narodowości, takich jak Polacy, Niemcy, Ukraińcy, Cyganie⁷⁰ i Grecy. W programach rozgłośnia uczy, że mimo różnic możliwe jest wspólne życie przy zachowaniu kulturowej, religijnej i narodowościowej odrębności. Stacja rozpowszechnia ideę tolerancji, poszanowania innych ludzi i ich przekonań⁷¹. Na s. 70 został zaprezentowany zasięg rozgłośni⁷².

3.4. PRZEBIEG PROCESU KONCESYJNEGO W ZAKRESIE TELEWIZJI

W dokumentach KRRiT brak wzmianki o staraniach jakiegokolwiek kościoła lub innego związku wyznaniowego o udzielenie koncesji na nadawanie ogólnopolskiego i/lub lokalnego programu telewizyjnego.

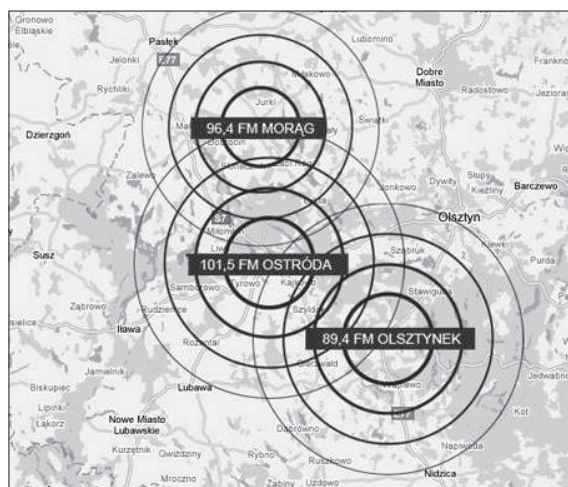
⁶⁸ KRRiT: „Sprawozdanie Krajowej Rady Radiofonii I Telewizji z rocznego okresu działalności”, p. 4.1, s. 102.

⁶⁹ Tamże, s. 106.

⁷⁰ Pisownia oryginalna.

⁷¹ http://www.radiomazury.pl/index.php?option=com_content&ask=view&d=1&Itemid=7

⁷² http://www.radiomazury.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=3&Itemid=9

3.5. ZESTAWIENIE OMAWIANYCH KONCESJI:

4261/2001-R 10-04-2001	Radio Orthodoxia	Prawosławna Diecezja Białostocko-Gdańska	15-420 Białystok, ul. Liniarskiego 2
186/P/2004-R 07-10-2004	Radio CCM	Radio CCM Sp. z o.o.	44-100 Gliwice, ul. Jana Pawła II 2
157/P/2003-R 18-11-2003	Radio Mazury	Fundacja Edukacji Medialnej	05-092 Łomianki, ul. Żywiczna 17

4. GWARANCJE DOSTĘPU ZWIĄZKÓW WYZNANIOWYCH DO RADIOFONII I TELEWIZJI PUBLICZNEJ

4.1. AUDYCJE ZWIĄZKÓW WYZNANIOWYCH W RADIOFONII PUBLICZNEJ

4.1.1. Audycje autoryzowane przez Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny

Obecność Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego na falach eteru jest stosunkowo krótka. Pierwsze audycje dotyczące problematyki prawosławnej wyemitowano w 1981 r. Nastąpiło to w wyniku uzgodnień między Polskim Radiem a Polską Radą Ekumeniczną. Do 1990 r. były to przede wszystkim audycje 30-40-minutowe. Potem czas ich emisji wydłużono do 1 go-

dziny. W okresie początkowym audycje nadawano cztery razy w roku, aż częstotliwość emisji doszła do 9 – w roku 1992. Ze względu na czas trwania nabożeństwa prawosławnego oraz małą częstotliwość emisji audycje te zawierały tylko fragmenty nabożeństw i okolicznościową homilię, nie przekazywały natomiast informacji z życia Kościoła. Znaczne jakościowe zmiany nastąpiły dopiero na początku lat dziewięćdziesiątych. W 1991 r. Polskie Radio przeprowadziło pierwszą transmisję całości wielkanocnej jutrzni, zaś w 1992 r. – także nabożeństwa Bożego Narodzenia. Od września 1991 r. z inicjatywy Polskiej Rady Ekumenicznej w II programie Polskiego Radia rozpoczęto nadawanie cyklu audycji „Pięć minut z Biblią”. Od 1 stycznia 1992 r. Kościoły zrzeszone w Polskiej Radzie Ekumenicznej otrzymały możliwość emitowania 10-minutowych audycji w programie IV Polskiego Radia. W okresie czterech pierwszych miesięcy 1992 r. Kościół prawosławny otrzymał dwie spośród 18 audycji. Według stanu z pierwszej połowy roku 2004 ukształtował się stały zakres obecności Kościoła prawosławnego w audycjach Radia Bis. W ciągu roku emitowanych jest siedem nabożeństw prawosławnych (m.in. Boże Narodzenie, Pascha, Pięćdziesiątnica), siedem niedzielnych, 10-minutowych audycji informacyjnych i siedem sobotnich audycji „Pięć minut z Biblią”, prowadzonych przez prawosławnych. Po przełomie w 1989 r. Kościół prawosławny uzyskał własne audycje także w jednej rozgłośni regionalnej – Radiu Białystok. We wrześniu 1989 r. Białostocka Rozgłośnia Polskiego Radia (taką nazwę wówczas nosiła) wyraziła zgodę na wyodrębnienie pięciu minut na audycję prawosławną w ramach istniejącego na jej falach półgodzinnego niedzielnego programu w języku białoruskim. Od stycznia 1990 r. czas trwania audycji *Przed wyjściem do cerkwi* wydłużono do 15 minut. Była ona nadawana w języku białoruskim w każdą niedzielę rano. Audycję przygotowywał zespół powołany przez ówczesnego biskupa białostockiego i gdańskiego – Sawę. W marcu 1990 r. zwiększono wymiar czasu antenowego dla mniejszości narodowych. Pozwoliło to na powstanie drugiej – również 15-minutowej – audycji, emitowanej początkowo w sobotę rano, a później w sobotę wieczorem, pod tytułem *Duchowe spotkania*. Audycje różnią się prezentowaną tematyką: sobotnie są poświęcone głównie sprawom młodzieży, katechizacji, historii oraz prezentacji form reportażowych, niedzielne zaś skupiają się na rozważaniach na temat Pisma św. oraz prezentowaniu wiadomości z życia Kościoła prawosławnego w kraju i za granicą. Obie audycje w szerokim zakresie prezentują muzykę cerkiewną. Polskie Radio Białystok transmituje również najważniejsze nabożeństwa prawosławne roku liturgicznego (Bożego Narodzenia i Wielkanocy). 7 stycznia 1991 r.

Rozgłośnia Polskiego radia w Białymstoku przeprowadziła transmisję prawosławnego nabożeństwa bożonarodzeniowego z katedry św. Mikołaja w Białymstoku⁷³.

Obecnie Polskie Radio Białystok emituje następujące stałe audycje przygotowywane przez współpracowników delegowanych przez Kurie Prawosławną w Białymstoku:

1. *Duchowe sustericy* [*Duchowe spotkania*], termin emisji w soboty od godz. 18.45 do 19.00, czas trwania 15 minut.

2. *Piered wyhodom u cerkwiu* [*Przed wyjściem do cerkwi*], termin emisji w niedzielę od godz. 7.45 do 8.00, czas trwania 15 minut⁷⁴.

W innych lokalnych rozgłoszeniach radiowych nie ma stałego czasu antenowego przeznaczonego dla Kościoła prawosławnego. Kierownictwa tych rozgłośnie tłumaczą ten fakt zbyt znacznym rozproszeniem prawosławnych na obszarze ich zasięgu⁷⁵. Transmisje Mszy św. z okazji świąt kościelnych Bożego Narodzenia i Wielkiej Nocy prowadzi także Polskie Radio Rzeszów⁷⁶. Radio Zielona Góra nadaje audycję ekumeniczną o charakterze katechetycznym i pasterskim pt. *Zwiąż Panie razem nas*, którą prowadzą duchowni Kościołów: luterańskiego, polskokatolickiego, baptyistów i prawosławnego (termin emisji: w każdą niedzielę o godz. 7.40 zamiennie przez cztery inne Kościoły skupione w Polskiej Radzie Ekumenicznej, czas trwania 20 minut)⁷⁷.

4.1.2. Audycje autoryzowane przez Kościół Ewangelicko-Reformowany

Kościół Ewangelicko-Reformowany jest obecny w mediach publicznych regularnie kilkanaście razy do roku, nie licząc różnych innych audycji radiowych i telewizyjnych, w których biorą udział przedstawiciele Kościoła. Na podstawie umowy między Polskim Radiem a Polską Radą Ekumeniczną Kościoły w niej zrzeszone uzyskały faktyczny dostęp do radia. W Radiu Bis

⁷³ Charkiewicz, Kuprianowicz, *Kościół prawosławny*, s. 103-104.

⁷⁴ Informacja o stanie realizacji przez Polskie Radio S.A. obowiązku nadawania audycji o tematyce religijnej, autoryzowanych przez Kościół katolicki oraz inne kościoły i związki wyznaniowe, wpisanego do ustawy o radiofonii i telewizji, przygotowana na spotkanie przedstawicieli KRRiT z przedstawicielami Episkopatu Polski w dniu 14.03.2002 r. (Arch. autora).

⁷⁵ Charkiewicz, Kuprianowicz, *Kościół prawosławny*, s. 104.

⁷⁶ Informacja o stanie realizacji przez Polskie Radio S.A. obowiązku nadawania audycji o tematyce religijnej.

⁷⁷ Tamże.

nabożeństwa nadawane są w pierwszą i третią niedzielę miesiąca o godz. 8.00, a gdy święto kościelne przypada na dzień powszedni – o godz. 17.00 lub 18.00. Audycje z cyklu „Kościoły w Polsce i na świecie” są nadawane w każdą niedzielę, o godz. 7.45, a audycje z cyklu „Pięć minut nad Biblią” – w programie II w godz. 6.20-6.25. „Czas nadawanych audycji nie jest zbyt dogodny, ale jesteśmy bardzo zadowoleni ze swojej obecności na falach eteru. Członkowie Kościoła czekają na te audycje, zwłaszcza ludzie żyjący w diasporze, chorzy i w podeszłym wieku, którzy nie mogą regularnie uczestniczyć w życiu zboru” – stwierdza ksiądz Lech Tranda, przewodniczący Komisji ds. Mediów Kościoła Ewangelicko-Reformowanego oraz członek Komisji ds. Mediów Polskiej Rady Ekumenicznej⁷⁸.

Spośród rozgłośni regionalnych jedynie Polskie Radio Opole emituje audycję *Słowo na niedzielę*, w której obok części przygotowywanej przez przedstawicieli Kościoła katolickiego prezentowane są też problemy Kościoła Ewangelicko-Reformowanego (termin emisji: niedziela, godz. 10.10 czas trwania 8-10 minut)⁷⁹.

Według danych z 2 sierpnia 2010 r.: Program I Polskiego Radia w każdą sobotę o godz. 22.05 emituje audycję *Kościoły w Polsce i na świecie* (czas emisji 10 minut). Terminy audycji Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w roku 2010: 6 lutego, 27 marca, 15 maja, 10 lipca, 4 września, 23 października, 18 grudnia. W programie II Polskiego Radia nabożeństwa Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej nadawane są w każdą pierwszą i третią niedzielę miesiąca o godz. 8.00 oraz we wszystkie święta kościelne (również w te święta, które wypadają w dni robocze – wówczas nabożeństwo jest emitowane przeważnie między 16.00 a 20.00). Terminy nabożeństw Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w roku 2010: 2 kwietnia (Wielki Piątek), 13 maja (czwartek, Wniebowstąpienie Pańskie), 18 lipca, 31 października, (Święto Reformacji, wraz z Kościołem Ewangelicko-Augsburskim i Kościołem Ewangelicko-Methodystycznym), 1 listopada (poniedziałek, Pamiątka Umarłych), 19 grudnia. W niedzielę 31 stycznia transmitowane było nabożeństwo ekumeniczne. Program II Polskiego Radia w każdą sobotę o godz. 7.40 emituje audycję *Pięć minut nad Biblią* – rozważanie Słowa Bożego. Terminy audycji Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w roku

⁷⁸ L. T r a n d a, *Kościół ewangelicko-reformowany w Polsce a media masowe*, [w:] K o s s e w s k a, A d a m o w s k i, *Media wyznaniowe w Polsce 1989-2004*, s. 111.

⁷⁹ Informacja o stanie realizacji przez Polskie Radio S.A. obowiązku nadawania audycji o tematyce religijnej.

2010: 30 stycznia, 20 marca, 8 maja, 26 czerwca, 14 sierpnia, 2 października, 20 listopada⁸⁰.

Audycję ewangelicką nadaje także Radio Koszalin w ramach Magazynu ekumenicznego Kościołów oddziału regionalnego Polskiej Rady Ekonomicznej w Koszalinie – rozważanie biblijne, wiadomości, muzyka – w IV i V dziele miesiąca o godz. 8.25 (emisja trwa 25 minut)⁸¹.

4.1.3. Audycje autoryzowane przez Kościół Ewangelicko-Augsburski

Audycje autoryzowane przez Kościół Ewangelicko-Augsburski nadaje Polskie Radio Katowice i Radio Merkury z Poznania. Rozgłośnia katowicka podpisała 1 stycznia 1995 r. porozumienie o współpracy z Redakcją Programów radiowo-telewizyjnych Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, zobowiązując się do nadawania:

a) 3-minutowych rozważań Słowa Bożego w każdą niedzielę i święta w godzinach porannych;

b) transmisji nabożeństw z Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego (np. nabożeństwa wigilijnego oraz wielkopiątkowego, z zachowaniem dotychczasowych transmisji z centralnego nabożeństwa ekumenicznego w Mikołowie);

c) informacji z życia różnych Kościołów w wiadomościach lokalnych;

d) reportaży z imprez kulturalnych (np. koncertów w kościołach).

Porozumienie jest realizowane poprzez audycje:

a) *Głos życia* – zawiera rozważania religijne, poszerzone o blok informacyjny, kalendarium i przegląd prasy ewangelickiej (termin emisji: wszystkie niedziele i święta, godz. 7.15, czas trwania 15 minut);

b) transmisję centralnego nabożeństwa ekumenicznego oraz uroczystości w Niedzielę Palmową z Mikołowa, a także sporadycznie innych uroczystości;

c) Nabożeństwo ekumeniczne (z Radia Bis) (termin emisji: niedziela godz. 8.00, czas trwania 30 minut).

Regionalna Rozgłośnia Polskiego Radia w Poznaniu – Radio Merkury Poznań – nadaje w programie niedzielnym audycję *Między niebem a ziemią* (od godz. 8.15 do 8.30), która prezentuje szeroko rozumianą problematykę religijną i społeczną, realizowaną za pomocą duchownych i wiernych Kościołów: katolickiego i ewangelicko-augsburskiego (czas trwania 15 minut)⁸².

⁸⁰ <http://www.luteranie.pl/pl/index.php?D=2985> (2010.08.02.20.45).

⁸¹ Tamże.

⁸² Informacja o stanie realizacji przez Polskie Radio S.A. obowiązku nadawania audycji o tematyce religijnej.

Według danych z 2 sierpnia 2010 r.: Program I Polskiego Radia w każdą sobotę o godz. 22.05 emituje audycję *Kościoły w Polsce i na świecie* (czas emisji 10 minut). Terminy audycji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w roku 2010: 2 stycznia, 27 lutego, 17 kwietnia, 12 czerwca, 7 sierpnia, 25 września, 20 listopada. W programie II Polskiego Radia nabożeństwo Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej nadawane są w każdą pierwszą i trzecią niedzielę miesiąca o godz. 8.00 oraz we wszystkie święta kościelne (również w te święta, które wypadają w dni robocze – wówczas nabożeństwo jest emitowane przeważnie między 16.00 a 20.00). Terminy nabożeństw Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w roku 2010: 3 stycznia, 17 stycznia, 2 maja, 20 czerwca, 5 września, 31 października (Święto Reformacji, wraz z Kościołem Ewangelicko-Reformowanym i Kościołem Ewangelicko-Methodystycznym), 25 grudnia (sobota, Boże Narodzenie). W niedzielę 31 stycznia transmitowane było nabożeństwo ekumeniczne. Program II Polskiego Radia w każdą sobotę o godz. 7.40 emituje audycję *Pięć minut nad Biblią* – rozważanie Słowa Bożego. Terminy audycji Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w roku 2010: 2 stycznia, 20 lutego, 10 kwietnia, 29 maja, 17 lipca, 4 września, 23 października, 11 grudnia⁸³.

Luterańskie audycje emitowane są także w rozgłośniach regionalnych Polskiego Radia: Radio Opole – *Okruchy ze Stołu Pańskiego* – III niedziela miesiąca, godz. 6.15, oraz *Forum wiary* – audycja ekumeniczna Romana Juranka, w której uczestniczą ks. dr hab. Marek Lis i ks. dr Marian Niemiec – każda niedziela, godz. 6.45. Radio Katowice: *Głos Życia* – rozważanie, z życia Kościoła, przegląd prasy, kalendarium, muzyka – w każdą niedzielę i święto o godz. 7.05 oraz nabożeństwo nadawane na mocy porozumienia ze Śląskim Oddziałem Polskiej Rady Ekumenicznej – dwa razy w roku (zazwyczaj w Niedzielę Palmową i Święto Reformacji). Radio Zachód – audycja luterańska – rozważanie w ramach programu oddziału regionalnego Polskiej Rady Ekumenicznej w Zielonej Górze w II niedzielę miesiąca o godz. 7.40 (emisja trwa 10 minut). Radio Łódź: audycja luterańska w ramach audycji *Słowo* – audycja Kościołów regionu łódzkiego zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej – co szóstą niedzielę o godz. 6.45 (emisja trwa 5 minut)⁸⁴.

⁸³ <http://www.luteranie.pl/pl/index.php?D=2985> (2010.08.02.20.45).

⁸⁴ Tamże.

4.1.4. Audycje ekumeniczne

Niektóre rozgłośnie regionalne Polskiego Radia S.A. nadają cykliczne audycje ekumeniczne z udziałem przedstawicieli różnych Kościołów. Poniżej jest zaprezentowane ich zestawienie:

1. Polskie Radio Kielce:

Aby wszyscy byli jedno – audycja ekumeniczna z udziałem duchownych Kościołów skupionych w Polskiej Radzie Ekumenicznej, nadawana wymiennie z innymi audycjami w niedziele i święta o godz. 8.45 (czas trwania 15 minut).

2. Polskie Radio Łódź:

a) *Arka – spotkania ekumeniczne*, program o charakterze religioznawczym, przedstawiający działalność różnych grup i środowisk religijnych; goście programu, duchowni katolicy i innych wyznań przekazują tradycję, historię, nawiązują do ważnych wydarzeń w życiu Kościołów, prezentują sylwetki ciekawych osób duchownych i świeckich, omawiają społeczną działalność Kościoła w sferze oświatowej, zdrowotnej i prorodzinnej (termin emisji: niedziela, godz. 8.30, czas trwania 30 minut).

b) *Słowo*, audycja przygotowywana przez przedstawicieli Kościołów członkowskich Polskiej Rady Ekumenicznej; ma formę kazania na temat wiary, Biblii, przypadających świąt (termin emisji: niedziela, w bloku edukacyjno-literacko-muzycznym *Nie co dzień niedziela*). Współpraca ma miejsce na podstawie porozumienia przyjętego w 1998 r.

3. Polskie Radio Olsztyn:

a) *Który przychodzi*, aktualne wydarzenia z życia Kościoła katolickiego i innych działających na terenach archidiecezji warmińskiej (termin emisji: niedziela, godz. 7.30).

b) Transmitowane i relacjonowane są: wydarzenia religijne, sesje i seminaria w lokalnych kościołach: prawosławnym i protestanckim. Specjalne audycje emitowane są z okazji świąt Kościołów Wschodnich. Relacjonowane są też wszystkie wydarzenia Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan.

4. Regionalna Rozgłośnia Polskiego Radia w Warszawie Radio dla Ciebie:

a) *Noc ekumeniczna*. Program interaktywny o charakterze edukacyjnym (termin audycji: 2 razy w miesiącu, poniedziałek, godz. 00.05 do 02.00, czas trwania 115 minut). W programach obok duchownych katolickich biorą udział zapraszani pastory ewangelicy, księża prawosławni, duchowni muzułmańscy.

5. Radio Zielona Góra:

a) *Zwiąż Panie razem nas*, audycja ekumeniczna o charakterze katechetycznym i pasterskim prowadzona przez duchownych Kościołów luteranckiego, polskokatolickiego, baptystów i prawosławnego (termin emisji: w każdą niedzielę o godz. 7.40, zamiennie przez cztery inne Kościoły skupione w Polskiej Radzie Ekumenicznej, czas trwania 20 minut)⁸⁵.

Według danych z 2 sierpnia 2010 r.: Program I Polskiego Radia w każdą sobotę o godz. 22.05 emituje audycję *Kościoły w Polsce i na świecie* (czas emisji 10 minut). Wyżej podane zostały terminy audycji Kościołów: Ewangelicko-Reformowanego i Ewangelicko-Augsburskiego. Oto terminy audycji Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w roku 2010: 16 stycznia, 13 marca, 1 maja, 26 czerwca, 21 sierpnia, 9 października, 4 grudnia. W programie II Polskiego Radia nabożeństwa Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej nadawane są w każdą pierwszą i trzecią niedzielę miesiąca o godz. 8.00 oraz we wszystkie święta kościelne (również w te święta, które wypadają w dni robocze – wówczas nabożeństwo jest emitowane przeważnie między 16.00 a 20.00). Wyżej podane zostały terminy nabożeństw Kościołów: Ewangelicko-Reformowanego i Ewangelicko-Augsburskiego. Oto terminy nabożeństw Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w roku 2010: 7 marca, 16 maja, 4 lipca, 17 października, 31 października (Święto Reformacji, wraz z Kościołem Ewangelicko-Reformowanym i Kościołem Ewangelicko-Augsburskim), 14 listopada, 24 grudnia (piątek, Wigilia). W niedzielę 31 stycznia transmitowane było nabożeństwo ekumeniczne. Program II Polskiego Radia w każdą sobotę o godz. 7.40 emituje audycję *Pięć minut nad Biblią* – rozważanie Słowa Bożego. Wyżej podane zostały terminy audycji Kościołów: Ewangelicko-Reformowanego i Ewangelicko-Augsburskiego. Oto terminy audycji Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w roku 2010: 16 stycznia, 6 marca, 24 kwietnia, 12 czerwca, 31 lipca, 18 września, 6 listopada, 25 grudnia⁸⁶.

4.2. AUDYCJE ZWIĄZKÓW WYZNANIOWYCH W TELEWIZJI PUBLICZNEJ

Zasady przygotowywania i nadawania w Telewizji Polskiej audycji religijno-moralnych, ekumenicznych, społecznych i kulturalnych Kościołów członkowskich Polskiej Rady Ekumenicznej określa „Porozumienie między Tele-

⁸⁵ Informacja o stanie realizacji przez Polskie Radio S.A. obowiązku nadawania audycji o tematyce religijnej.

⁸⁶ <http://www.luteranie.pl/pl/index.php?D=2985> (2010.08.02.20.45).

wizją Polską S.A. a Polską Radą Ekumeniczną”, zawarte w dniu 10 września 1996 r.⁸⁷ Przyjmuje się w nim jako minimum emitowanie w programie ogólnopolskim, jeden raz w tygodniu, cyklicznej audycji informującej o życiu Kościołów członkowskich Rady w wymiarze 15 minut oraz cztery razy w roku bezpośrednich relacji z nabożeństw i innych uroczystości kościelnych Kościołów członkowskich w wymiarze 60 minut każda. Przygotowywaniem programów zajmuje się Redakcja Ekumeniczna Telewizji Polskiej, która funkcjonuje od 1 lipca 1997 r. Jej celem jest uwzględnienie w programie nadawcy publicznego innych niż rzymskokatolickie wyznań w Polsce⁸⁸.

Realizacja „Porozumienia” jest następująca (według Sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z rocznego okresu działalności z 2001 r.):

1. W Programie 2 Telewizji Polskiej S.A. emitowany jest raz w tygodniu w każdy poniedziałek magazyn Redakcji Ekumenicznej w wymiarze 15 minut: w pierwszy poniedziałek miesiąca prezentuje on problematykę Kościoła prawosławnego, w drugim Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, w trzecim – i ewentualnie następnych – innych Kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej. Program 2 emituje też cztery retransmisje 55-minutowe z uroczystości Kościoła prawosławnego i innych. Odbywają się retransmisje nabożeństw i innych uroczystości kościelnych, mimo iż umowa stanowi o bezpośrednich relacjach. Telewizja umożliwia także umieszczanie w codziennych wydaniach „Telegazety” przekazów tekstowych o charakterze informacyjnym, publicystycznym, dokumentalnym, dotyczących spraw religijno-moralnych, społecznych i kulturalnych. Magazyn jest też emitowany w Telewizji Polonia⁸⁹.

2. Oddział terenowy w Białymstoku – *U Źródeł Wiary*, magazyn prawosławny, emitowany raz w tygodniu, w niedzielę, oraz dodatkowo z okazji świąt Wielkanocy i Bożego Narodzenia (czas trwania 27 minut)⁹⁰.

⁸⁷ Dokument udostępniony przez KRRiT (arch. autora).

⁸⁸ B. O c i e p k a, *Czy telewizja publiczna jest wierząca?*, [w:] *Media wyznaniowe w Polsce 1989-2004*, red. E. Kossewska, J. Adamowski, Warszawa 2004, s. 84.

⁸⁹ T r a n d a, *Kościół ewangelicko-reformowany w Polsce*, s. 111.

⁹⁰ Jeszcze w listopadzie 1996 r. rozpoczęły się rozmowy na temat programu poświęconego Kościołowi prawosławnemu w regionalnej Telewizji Białystok. Początkowo realizacja tego pomysłu sprowadzała się do poszerzenia emitowanych już wcześniej audycji dla mniejszości narodowych – białoruskiej i ukraińskiej, a później również rosyjskiej. Starania o powstanie odrębnej prawosławnej audycji religijnej zostały uwieńczone sukcesem dopiero po roku, kilka tygodni po emisji w Telewizji Białystok pierwszej audycji telewizyjnej przygotowanej przez redakcję rzymskokatolicką. Pierwszy magazyn prawosławny w Telewizji Białystok pt. *U źródeł wiary* został wyemitowany 21 grudnia 1997 r. Początkowo na te audycje przeznaczano

3. Oddział terenowy w Bydgoszczy – raz w roku emituje Mszę św. ekumeniczną, w której uczestniczą przedstawiciele Kościołów chrześcijańskich z regionu.

4. Oddział terenowy w Gdańsku – *Świat Zamieszkały*, magazyn ekumeniczny, emisja w niedzielę o godz. 08.00, co dwa tygodnie (czas trwania 20 minut).

5. Oddział terenowy w Krakowie – *U Siebie*, okolicznościowy program z okazji świąt prawosławnych i greckokatolickich.

6. Oddział terenowy w Lublinie – *Telenowyny*, magazyn przygotowywany w języku ukraińskim przez Warszawski Ośrodek Telewizyjny (WOT), emitowany w ostatnią sobotę miesiąca o godz. 08.00 i powtarzany o godz. 17.30 (czas trwania 25 minut); *Tabor*, program ekumeniczny, emitowany raz w miesiącu o godz. 8.00 (czas trwania 13 minut).

7. Oddział terenowy w Poznaniu – *Źródło*, emisja w soboty o godz. 8.00 (powtórzenie we wtorek o godz. 15.30, czas trwania 20 minut). Porusza wiele aspektów z życia Kościoła prawosławnego.

8. Oddział terenowy w Warszawie – *Telenowyny*, emitowany raz w miesiącu w piątek program w języku ukraińskim, powtarzany w sobotę, porusza zagadnienia prawosławnej i greckokatolickiej ludności ukraińskiej.

Według stanu z lipca 2010 r. Redakcja Ekumeniczna Telewizji Polskiej przygotowywała następujące programy przygotowywane przez Kościół Ewangelicko-Augsburski: każdy drugi wtorek miesiąca – Program 2 TVP – godz. 6.45 (powtórka programu w TV Polonia – czwartek – godz. 15.30). Audycje nadawane są według schematu: pierwszy wtorek miesiąca – Kościół prawosławny, drugi wtorek miesiąca – Kościół Ewangelicko-Augsburski (oraz dwa razy w roku program ogólnоекumeniczny), pozostałe wtorki miesiąca – inne Kościoły Polskiej Rady Ekumenicznej. Każdy Kościół ma również prawo do emisji co najmniej jednego nabożeństwa w ciągu roku. Informacje o Kościo-

20 minut czasu antenowego tygodniowo, jednak ze względu na szeroki oddźwięk, z jakim się spotkały, w połowie 1999 r. zostały wydłużone do 25-30 minut. Stałymi elementami składowymi programu są: kazanie, informacje z życia Kościoła w kraju, przeglądy prasy prawosławnej, reportaże z różnych wydarzeń kościelnych, program dla dzieci, prezentacja muzyki cerkiewnej. Władze Kościoła prowadziły starania, aby magazyn *U źródeł wiary* był emitowany nie tylko w białostockim paśmie rozłącznym Programu 3, lecz również w paśmie wspólnym tego programu. Zabiegi te zakończyły się niepowodzeniem – za: Charkiewicz, Kuprianowicz, *Kościół prawosławny*, s. 105-106.

łach członkowskich Polskiej Rady Ekumenicznej i wydarzeniach z ich życia zamieszcza Telegazeta Programu 2 TVP na stronie 422⁹¹.

Programy przygotowywane przez Kościoły zrzeszone w Polskiej Radzie Ekumenicznej emitują także ośrodki regionalne TVP: TVP 3 Katowice: *W poszukiwaniu Drogi* – magazyn publicystyczny – relacje reporterskie z życia środowisk Kościoła rzymskokatolickiego, Ewangelicko-Augsburskiego, prawosławnego i Kościołów zrzeszonych w Śląskim Oddziale Polskiej Rady Ekumenicznej – w niedziele o 16.50 (audycja trwa 20 minut). TVP 3 Wrocław: Nabożeństwo wigilijne z ewangelickiego kościoła Opatrzności Bożej we Wrocławiu⁹².

Według Informacji o podstawowych problemach radiofonii i telewizji w 2004 r.⁹³ oraz w 2005 r.⁹⁴ (z innych lat brak danych) Telewizja Polska w obu programach ogólnopolskich wyemitowała programy o treści religijnej autoryzowane przez kościoły i związki wyznaniowe w następującym wymiarze:

Nazwa programu	Audycje [godziny]	
	2004 r.	2005 r.
Program 1	0,0	1,8
Program 2	3,9	33,1

5. WNIOSKI

Kościoły i inne związki wyznaniowe pełnią w świecie współczesnym swoją misję w warunkach pluralizmu religijnego, kulturowego i politycznego. W warunkach tych zadaniem państwa jest budowanie dobra wspólnego, czyli takiego ładu społecznego i porządku prawnego, w którym zagwarantowane i realizowane są prawa i wolności należne każdemu, w tym różnym grupom społecznym, również Kościołom i innym związkom wyznaniowym w pełnieniu właściwej im misji.

Podstawową zasadą obowiązującą w polskim prawie wyznaniowym jest równouprawnienie Kościołów i innych związków wyznaniowych. Zasada ta

⁹¹ <http://www.luteranie.pl/pl/index.php?D=2985> (2010.08.02.20.45).

⁹² Tamże.

⁹³ KRRiT: „Informacja o podstawowych problemach radiofonii i telewizji”, Warszawa, marzec 2005, rozdział I, s. 52.

⁹⁴ Tamże, s. 61.

obowiązuje bez względu na formę uregulowania sytuacji prawnej danego Kościoła czy innego związku wyznaniowego (w drodze ustawy lub na podstawie wpisu do rejestru Kościołów i związków wyznaniowych).

Piętnaście Kościołów i związków wyznaniowych działających na terytorium RP ma stosunki Państwo–Kościół (związek wyznaniowy) uregulowane w drodze ustawy. Spośród nich dziesięć ustaw zawiera gwarancje posługiwania się radiofonią i telewizją własną i/lub publiczną w realizacji misji danego Kościoła (związku wyznaniowego). Pozostałe Kościoły i związki wyznaniowe (w liczbie 155), korzystają z gwarancji zawartych w Ustawie o gwarancjach wolności sumienia i wyznania. Korzystanie przez Kościoły i inne związki wyznaniowe z własnej radiofonii i telewizji odbywa się na zasadach określonych w Ustawie o radiofonii i telewizji.

Żaden z Kościołów czy związków wyznaniowych (poza Kościołem katolickim) nie podjął starań o uzyskanie koncesji na nadawanie ogólnopolskiego programu radiowego oraz ogólnopolskiego i lokalnego programu telewizyjnego. Radiofonia lokalna związana z innymi niż katolickie wyznaniem chrześcijańskimi jest w Polsce bardzo słabo rozwinięta. KRRiT wydała tylko jedną koncesję dla prawosławnego Radia Orthodoxy.

Słuchacze wyznania ewangelickiego nie mają w Polsce własnego radia kościelnego, ale realizują swoje cele religijno-społeczne przez Radio CCM Sp. z o.o., którego powstanie wspierały władze Kościoła Ewangelicko-Reformowanego, podkreślając przydatność tego radia dla pracy Kościoła.

Charakter chrześcijański deklaruje także stacja Radio Mazury w Ostródzie, prowadzona przez Fundację Pomocy Chrześcijańskiej. Określa ona swój profil jako „chrześcijańska stacja międzywyznaniowa”. Inne inicjatywy podejmowane w ciągu minionych lat ze strony środowisk chrześcijańskich nie doszły do skutku przede wszystkim na skutek braku środków materialnych.

Polskie Radio S.A. nadaje programy Kościołów i związków wyznaniowych na podstawie porozumień z poszczególnymi Kościołami i związkami wyznaniowymi. Zasady przygotowywania i nadawania w Telewizji Polskiej audycji religijno-moralnych, ekumenicznych, społecznych i kulturalnych Kościołów członkowskich Polskiej Rady Ekumenicznej określa „Porozumienie między Telewizją Polską S.A. a Polską Radą Ekumeniczną” zawarte w dniu 10 września 1996 r. Przyjmuje się w nim jako minimum emitowanie w programie ogólnopolskim (jeden raz w tygodniu) cyklicznej audycji informującej o życiu Kościołów członkowskich Rady w wymiarze 15 minut oraz cztery razy w roku bezpośrednich relacji z nabożeństw i innych uroczystości kościelnych Kościołów członkowskich w wymiarze 60 minut każda.

Spośród rozgłośni regionalnych radia i telewizji publicznej audycje autoryzowane przez inne związki wyznaniowe nadają tylko te rozgłoszenie, w zasięgu których znajdują się większe skupiska wyznawców danego związku wyznaniowego.

RADIO AND TELEVISION
AS TOOLS THAT SERVE PERFORMING THE MISSION
OF CHURCHES AND OTHER RELIGIOUS ASSOCIATIONS
(EXCEPT THE CATHOLIC CHURCH).
LEGAL GUARANTEES AND THEIR IMPLEMENTATION
IN POLAND AFTER 1989

S u m m a r y

Churches and other religious associations perform their mission in the contemporary world under the conditions of religious, cultural and political pluralism.

The basic rule that is observed in the Polish religious law is the principle of equal rights enjoyed by Churches and other religious associations.

15 Churches and religious associations of the ones that are active on the territory of the Republic of Poland have their relations with the State regulated by acts. Among the acts, 10 ones contain guarantees of the use of the Church's (religious association's) own and/or public radio and television in performing their mission.

The remaining Churches and religious associations (155 ones) use the guarantees contained in the Act on Guarantees of Religious Freedom.

The Churches and other religious associations use their own radio and television on the basis that is defined in the Act on Radio and Television. Local radios connected with other Christian denominations than the Catholic one are poorly developed in Poland. The National Broadcasting Council (KRRiTV) issued only one concession for the Orthodox *Radio Orthodoxia*.

Other initiatives launched in the recent years by Christian circles were not successful, first of all because of lack of financial means.

Polish Radio JSC broadcasts programs prepared by Churches and religious associations on the basis of agreements with particular Churches and religious associations.

Translation by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: wolność słowa, wolność religii, mass media, radiofonia, telewizja, KRRiT.

Key words: freedom of speech, religious freedom, mass media, radio, television, National Broadcasting Council (KRRiTV).